

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkah pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celetoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celetoletno K 30'—, Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju popust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Kaj piše nemški list o dopolnilni volitvi v Beli Krajini.

Včerajšnja graška »Tagespost« prinaša sledeče vrste o klerikalni zmagi v Beli Krajini. Deželnozborska dopolnilna volitev v sodnih okrajih Črnomelj-Metlika je prinesla slovenski klerikalni stranki sicer pričakovano zmago njenega kandidata Karla Dermastije, toda izid volitev je vsegamogočno deželno stranko zelo razočaral. V volilnem okraju, ki ga je doslej zastopal bivši deželni glavar pl. Suklje, zmagati le z 87 glasovi večine, to da misliti. Deželni glavar in deželni odborniki, državni in deželni poslanci iz Kranjske in Štajerske, cel klerikalni štab je šel na delo, da bi mogel z impozantno večino dokazati, da slovenski kmet še vedno suženjsko sledi vsegamogočni ljudski stranki, in da moč klerikalnega programa še ni oslabiljena. Drago plačana Pirova zmaga je ljudem zamašila ušesa in razočarala na vse strani. Ali je prišel že začetek konca, ali leži vzrok le v slučajnem dogodku, ki naj vzame volitvi njen pomen kakor hoče to dokazati klerikalni tisk. Zmagoslavje v klerikalnih listih je bilo sicer navdušeno, kakor pred nekimi leti, ko je stranka zmagujoče šla preko cele dežele, toda to zmagoslavje sedaj ni navdušujoče. Nekaj let neomejenega gospodarstva klerikalne stranke v deželi je zadostovalo, da je bil kmečki volilec prisiljen, da je začel misliti. To je pokazala javno volitev v črnomeljsko-metliškem okraju. Moč in nasilje vladajoče stranke ne more več zadržati napredujoče ljudske prosvete. Ali bo slovenska-klerikalna stranka iz zadnjega volilnega boja hotela sprejeti primeren nauk? Ali bo spoznala, da njeno neomejeno gospodovanje v deželnem zboru s tremi glasovi večine, že pri prihodnjih volitvah pade? Ta možnost le preveč lahko postane resnica. Strankarsko - politična geometrija je razdelila kočevski nemški jezikovni otok v tri volilne okraje, v katerih so Nemci od Slovencev majorizirani. Nemške kočevske občine so doslej vsled napačnega pojmovanja — da izbere manjše zlo od večjega — podpirale klerikalne kandidate. To pa se utegne izpremeniti. Pri vestnem premišljevanju o izidu volitev v črnomeljsko-metliškem okraju, bodo klerikalci lahko spoznali, da so pri sedanjem razmerju obeh slovenskih političnih strank — Nemci v teh krajih bivajoči — odločilni faktor. Isto se lahko trdi o okraju Kočevje-Ribnica-Velike-Lašče. To da že tri negotove korake, s katerimi je v zvezi tudi vprašanje nadaljnjega neomejenega gospodarstva klerikalne stranke v deželi.

Čenstohovski zločini.

Kdor čita napredne časopise in katoliškega »Slovenca«, temu da misliti, kaj in koliko je resnice na čenstohovskih zločinih. »Slovenec« je ves čas, odkar so grozodejstva odkrita, večinoma molčal kakor grob, ali pa vsaj ni izpregovoril nobene pozitivne besede. Sodni proces pa je postavil vse v jasno luč, in zločini čenstohovski so pribiti in se ne dajo omajati z nobenim sredstvom več. To je bilo za »Slovenca« huda stiska in zgrabil je za zadnjo bilko, ki jo je mogel doseči, da bi rešil pred svojimi čitatelji katolicizem, češ: ruska vlada je skrajno sovražna katoliški cerkvi in je poslala Mačoha v samostan kot špijona. Dalje ve poveda-

ti. »Slovenec« o nekem strelivu, katerega je baj hotel Mačoh na ukaz ruske policije utihotapiti v samostan, da bi imela na ta način vlada povod kolegijum razpustiti. O kakem »strelivu ni sluha, ne duha in ga tudi proces ne omenja — torej je gola izmišljotina nekaterih listov, katere »Slovenec« kopira. S tem pa je »Slovenec« naprtil ruski vladi težke obdolžitve, pokazati jo je hotel kot skrajno korumpirano, in redakterji okrog »Slovenca« lahko s komolcem hvalijo boga, da ruska cenzura, ki je v tem oziru silno stroga, ne sega na avstrijska tla.

»Slovenec« ves vesel vzklika, da je zaprl naprednim časopisom sapo s svojo iznajdbo, da je ruska vlada sovražna pavlanskim menihom. Sicer se čudimo, da »Slovenec« pavlanskih menihov ni kar naravnost zatajil, češ, da pripadajo h kakim drugi verski sekci.

Recimo, da bi bila vlada Mačoha res poslala v samostan špijona in ga zato drago plačala. Mačoh je bil celih deset let v samostanu; v vseh teh letih pa ni izsledil nobene zarote proti vladi, kajti kot plačan špijon bi jo bil gotovo naznanil oblasti. — tega pa ni storil. Kot drago plačanemu špijonu bi mu tudi ne bilo treba krasti, ampak bi opazoval samo samostanske razmere in zasledoval »zarote« proti vladi. Mačoh kot špijon bi ne bil sam kolovodja vseh grozodejstev, ampak bi podtikal razne zločine. — pa če bi jih bil tudi sam storil, — drugim menihom; Mačoh kot špijon bi se bil moral poslužiti drugih sredstev, če bi bil hotel vprizoriti kako umetno »zaroto«, v resnici pa je zagrešil le uboj, goljufije, tatvine in vlačugarstvo, kar ni ruski vladi prav nič nevarno, in ti zločini niti daleko ne govore za kako zaroto; dalje bi se bil Mačoh v svojih zločinih omejil, ne bil bi postavil samega sebe pod vislice s tem, da je umoril moža svoje ljubice; za kar je na Ruskem smrtna kazen. — Če bi bil Mačoh najet od vlade, bi ne imel pred njo nobenega strahu, ampak mirno bi čakal, kdaj ga bo policija prišla; a Mačoh je pred policijo bežal, policija pa mu je sledila celo na avstrijska tla, kjer ga je dohitela in aretirala. Če bi bil Mačoh zaupnik vlade in policije, bi ga ista iskala — čeprav le navidezno — samo na domačih tleh, v inozemstvu pa bi ga ne zasledovala, ampak ga pustila mirno, da ji ubeži. Vse to jasno govori, da o kakim špijonstvu ni nobenega govora. — In kaj pa drugi menihi? Kaj je napolnila vlada cel čenstohovski samostan s samimi špijoni? — Kdo pa naj bi potem vodil »zaroto«!? Saj so kradli, goljufali in prešestovali vsi od vratarja do prijorja Reinerja! Zato se pa »Slovenec« kaj malo poda, da hoče obesiti vse zločine le Mačohu na vrat, njega pa stisniti pod suknjo ruske policije — druge menihe pa komaj omenja, pa še ti da so bili od Mačoha zapeljani. Tako hoče »Slovenec« rešiti sloves čenstohovskih menihov in menda se sam ne zaveda, kako neokreten je pri tem poslu, in da se mu je ta poizkus docela ponesrečil.

In vlada je hotela samostan razpustiti, ker mu je sovražna. Tudi to zveni silno smešno. Če bi mu bila vlada res tako skrajno sovražna, bi ne iskala nobene inicijative, ampak bi ga kratkoma razpustila in to še posebno ruska vlada, ki ne živi od Rima prav nobenih dobrot in se ji zato ni treba bati papeževskega sovraštva. In zdaj! Preteklo bo kmalu že dve leti, ko so bili odkriti zločini. Saj je vlada zdaj našla povod, da bi kolegijum razpustila, in razpustila bi ga lahko že dostikrat v teh dveh letih, pa tega še zdaj ni storila.

Iz teh suhih dejstev, ki smo jih navedli, sledi in ostane pribito, da so bili čenstohovski menihi brez izjeme sleparji, tatje, prešestniki in razbojniki, ki so katoliško cerkev precej omajali po celem svetu, osobito pa na Poljskem. Slučaj usode je hotel, da se je to strašno grozodejstvo pavlanskih menihov odkrilo, slučaj usode pa tudi hoče, da ne vemo še drugih zločinov, ki se gode za samostanskimi zidovi, a čas prinese vse. Imamo vse polno takih Čenstohovov.

»Slovenec« pa pristavimo to, makari se postavijo vsi njegovi redakterji na glavo — zločini čenstohovski se ne dajo nikoli izbrisati in niti omiliti: cel čenstohovski samostan je bil prava gadja zalega.

Nemški bojni bog.

Vsi poskusi previdnih politikov, prijateljev miru, narodnih gospodarjev, mislecev in ljudskih zastopnikov ostajajo brezuspešni. Zakaj? Vsaka država pravi, ker se moj sosed oborožuje, se moram tudi jaz. »Mečvroki je najboljši porok, da ostane meči v nožnicah«, je rekel avstrijski vojni minister. Toda ta »meč« v roki stane milijone in milijone, ki jih morajo plačati ljudske mase, kajti danes stoji vse države z »mečem v roki«. Kdo je vsemu temu kriv? Kdo zahteva oboroževanje? Vidimo, da celo bojno akcijo Evrope vodi Nemčija. Zahteva nemškega oboroževanja za bližnjih šest let dosega že eno milijardo, torej letno 170 do 180 milijonov; te milijone bo plačalo nemško prebivalstvo. Pred volitvami v drž. zbor si Nemčija ni upala izdati svojega proračuna za vojaške zahteve, ker se je bala volilcev. Kljub temu so dobili socialni demokratje 111 mandator, ker se danes že vrste naroda boje novih ogromnih stroškov. Takoj po volitvah pa je nemška vlada pokazala svoje namene. Posvetovanja ministrov zveznih nemških držav so ugodno izpadla — določili so se temelji nove brambne predloge in sklenilo se je, da se oboroževanje nadaljuje. Zato je treba cele milijarde mark. Vlada si ne upa poseči po žepih davkoplačevalcev, poiskala si bo novih dohodkov iz dedščin itd. Današnje oboroževanje držav je bolezen, ki preti postati nevarna celi Evropi. Kajti na nemško milijardo bo odgovorila najprej Anglija, ki vedno pazi, da bi je Nemčija ne prehitela, pa tudi druge države bodo pospešile oboroževanje, pred vsem Avstrija in Rusija. Oboroženi bodo zdaj zrak, voda in zemlja. Nemčija namerava napraviti celo bojno zračno armado z bojnimi zrakoplovi, morje hoče napolniti z dridnavti, in pomnoži število strelnih strojev. Kam to vodi? Ali ni nesmisel, če se trdi, da so vse vojne priprave samo za to, da se vzdrži mir? Ali ni naravno, da bo oboroževanje doseglo vrhunec, da bodo milijoni, položeni v orožje, hoteli pokazati svojo moč? In ni dvoma, da so te priprave namenjene za jug, za Balkan za sredozemsko morje, kjer se bo odločila usoda mnogih. Tam se bodo v medsebojnem boju razbile milijarde onih milijonov evropskih prebivalcev, ki so jih morali prislužiti in plačati — zato da se uničijo. To je delo nemškega bojnega boga, ki bolj in bolj preti z evropsko vojno.

Hrvaška.

V Osijeku se je vršil velik shod, ki so ga sklicale vse opozicijske stranke. Shod značilno uspešno manifestacijo narodne moči in

odpora proti nasiljem Cuvajevega režima. Nad 5000 ljudi je zborovalo in soglasno obsodilo način vlade, ki jo je upeljal ban Cuvaj. Govoril je tudi bivši podban Nikolić pl. Podzinski, povdarjal je, da sovražni oseben boj, a sedanjí boj hrvaškega in srbskega naroda je boj za pravico za spoštovanje državnih zakonov. Od zgoraj doli se ustoličuje v domovini anarhija; ni ga zakona, ki ga sedanja vlada še ni kršila. Ban Cuvaj in njegova politika je le rezultanta zloglasnega Rauchovega in Tomašičevega govora; za to je pa prebivalstvu popolnoma vseeno kdo sedi na banski prestolici. Hrvatje niso ustvarili dualizma in ga tudi zato ne morejo vzdrževati; ali vreči ga pa tudi ne morejo. Zato pa morajo vendarle gledati na to, da napredujejo, ne sicer v škodo monarhije, pač v svojo lastno korist, to dokazuje zgodovina, ker so se Hrvati dosledno z isto požrtvovalnostjo borili za blagor domovine, pa tudi za habsburško dinastijo. Na shodu je govoril tudi vodja srbske samostalne stranke Svetozar Pribičević, ki je rekel: Ako je boj za pravico in zakone veleizdaja, tedaj rad ostane tudi še nadalje veleizdajalec. Koalicija je sklenila s hrvaško stranko prava kompromis na podlagi splošne volilne pravice in finančne samostojnosti domovine. — Značilno je, da so se tega protestnega shoda udeležili tudi Nemci, ki imajo kakor znano v Slavoniji velike kolonije in celo svojega srbskega poslanca. Koncem shoda je bila sprejeta z velikanskim navdušenjem resolucija v kateri se protestira proti nezakonitemu razpustu hrvaškega sabora; odobruje se kompromis med stranko prava ter hrvaško-srbsko koalicijo. Brzojavne pozdrave se je poslalo prvobojevnikom hrvaškega naroda dr. Hinkoviću v Pariz in dr. Lorkoviću v Zagrebške ječe, kjer trpi kazen za svoje narodno delo. V pozdravih se povdarjajo njih zasluge za doseg bratskega edinstva med Hrvati in Srbi.

Mirovna pogajanja.

V diplomatskih dunajskih krogih se povdarja, da ni smatrati odgovora italijanske vlade na korak velesil, kot definitiven odgovor, v katerem bi bili končno označeni vsi pogoji mirovnega posredovanja. Vendar tvori ta odgovor temelj nadaljnjih pogajanj. Poslaniki velesil so svojim vladam že izročili italijanski odgovor in prosili nadaljnjih navodil, kake korake naj podvzemo sedaj. Prevladuje pa mnenje, da poslaniki velesil zasedaj še ne bodo podvzeli v Carigradu nikakega koraka, temveč, da bodo še enkrat konferirali z italijansko vlado, da se doseže definitiven odgovor, nakar vsledí šel skupen korak v Carigradu. — Na Turškem hiti vlada z vso naglico, da konča čimprej volitve v zbornico. Mladoturška vlada se boji namreč vsled vedno rastoče moči opozicije voditi sama in na svojo odgovornost kakoršnokoli pogajanja, oziroma sprejeti kakoršnekolik pogoje. Za to hoče imeti kar najprej parlament, da bo ta odločeval o mirovnih pogajanjih.

Spominjajte se dijaškega društva „Domovina“!

valilo nazaj proti durim. Črez pol ure je postala cerkev prazna; zapustile so jo celo poslednje ženske, ki so bile pri obhajilu. Pri oltarju je stal zgolj duhovnik, ki je opravil službo božjo, hoteč sleči mašno opravo.

V tem hipu so vnišli zapti in pandurji. Onbaši je bil razjaren, ker Ognjanov ni izšel. Zaprli so vse duri od znotraj ter začeli iskati. Nekateri so stopili v ženski oddelek, drugi so vstali spodaj, da poiščejo po sedežih in vseh kotih, tretji so šli k oltarju skozi stranske duri. Vse so obrnili narobe, pregledali vsa kotala, ki bi mogli služiti za skrivališče, vstili na prižnico, dvigali pulte, iskali pod prestolom pri oltarju, po škrinjah s blagoslovljenimi predmeti, toda nikjer niso našli ničesar. Ognjanov, kakor bi se bil vgreznul v zemljo! Cerkovnik sam je kazal vsa sumljiva mesta, uverjen, da Ognjanov ondi ne more tičati. Nakrat je tudi pop Nikodem začel iskati in brskati sem ter tje, z izrazom velike zadrege na licu. Da, začel je iskati med obleko, med raznimi predmeti in oltarnimi knjigami... Sam on-baši se je čudil temu popovemu trudu. Pandur Mial ga je opozoril, da se ondi ne človek, marveč še niti kokoš ne more skriti.

»Kaj? Saj jaz iščem nekaj drugega, odvrne pop osupel.«

»Kaj takšnega?«

»Tu ni kajnega kožuha, ne »kalimavke«, niti mojih očal, ki so bila v njej.«

Revni pop je trepetal od mraza.

»Aha, sedaj že razumem, Šerif-aga!« zakliče baj Mial.

Šerif-aga je pritekel oblit z znojem in zasoplen.

»Razbojnik je razbojnik«, omeni pandur, s skritim veseljem, »stricu popu je vkradel obleko.«

LISTEK.

Pod jarmom.

Roman iz bolgarskega življenja pred osvoboditvijo.

Spisal Ivan Vazov. — Poslovenil Podravski. (Dalje.)

Kolčo je razumel važnost vsakega trenutka ter je urno odšel.

XXV.

Poslanstvo postane težavno.

Kolčev, tipajoč in ropotajoč s palico po stopnjicah je vnišel na dvorišče. Kakor hitro je bil spodaj, je požuril korake in z veliko spretnostjo vnišel v »martiko« (cerkveno predvežo). Ondi je obstal ter jel po vseh zepih iskati robca, toda le radi tega, da bi čul, kaj je govoril Šerif-aga, ki je dajal povelja.

»Hasan-aga,« je govoril z nizkim glasom, »poidi in povej ostalim, naj dobro odpirajo oči. Ako bi se ustavljal, naj ga ustrelje brez daljšega izpraševanja...«

»Nenko, pohiti, moje dete in pokliči grofa, daskala Ognjanova, povej mu, da ga nekdo kliče.« je govoril pandur Filčo nekemu fantinu, kakor si je Kolčo po glasu domislil.

Prestrašivši se torej, da ga ne bi prehiteli, je odgnril zaveso pri glavnih durih in vnišel. Cerkev je bila prenapolnjena. Hadži Atanazij je uprav končal kerubinski pesem, in ljudje so se hoteli vsaki hip raziti. Krdelo je bilo izvanredno gosto, kajti tega dne jih je bilo mnogo pri sv. obhajilu in opravilo se je nekoliko panihid^{*)}; gneča je bila torej velika. Po sredi

* Maš zadušnic za mrtve.

cerkve se ni dalo priti naprej. Kolčo je vtobil v krdelu kot v nepreglednem gozdu kakor noč, ki je za Kolča bila večna. Nagon ga je vodil do bro; toda kako prodreti to steno skupaj stisnjenih ramen, prsi, pleč in nog? Kolčo, kakor je bil droben in slab, ni mogel niti pomisliti na to, da si napravi pot k Ognjanovemu stolu, ki je bil pred oltarjem samim. Bil je to težaven opravke celo za Golijata. Nekoliko korakov je res prodrl, potem pa je utrujen obstal. Zaletel se je sem, zaletel se je tja, obkoljen z nočjo, toda vse zaman: stena je stala nepremično. Da, mnogi so ga celo pokarali, češ, naj se ne rine naprej, ker sicer se zaduši, ali ga pa zadavijo. Nekoliko laktov kakor iz železa se je naslonilo na njegova slaba rebra; čudno, da mu jih niso zdrobili. Komaj je dihal. Čez nekoliko trenutkov že imelo bi zadoneti petje: »Pristopite s strahom božjim in z zaupanjem« in prod naroda bi se valil nazaj ter bi tudi njega povlekel s seboj. A Ognjanov bil bi na ta način izgubljen. A kdo ve, nemara je v tem hipu oni fantin po drugi poti že dospel k samemu Božju in ta, ne sluteč zanjke, je odšel za njim. Da, lahko mogoče, da je fantin šel celo mimo Kolča, sunil ga z laktom, a on ni zapazil ničesar. Njegova roka se je stegnila ter iskala nekakega fantina. In zares je otipal neko postavo, ki istinito ni pripadala odraslim ljudem in njegov prestrašen um si je predstavljal, da je to oni strašni fantin, ki gre klicat Ognjanova. V svoji nenavadni razčilenosti ga je potegnil krepko za roko, vlekel ga nazaj ter mu nehoti in urno prigovarjal: »Ali si to ti, fant, kako ti je ime? Stoj tu in ne gani se, fant!« Toda napor od strani krdela je raztrgal. Nikolčo je kar obupoval. Njegova, bedna, plemenita duša je skušala strašne muke. Z grozo je čutil, da Ognjanovo življenje visi na lasu, a ta las da je on —

Kolčo — slab, nečimen, izgubljen, malone nevidljiv v tem morju ljudstva. Kerubinska pesem se je že bližala proti koncu. Ta Hadži Atanazij, drugakrat tako počesen in dolgočasen v mojem petju, se je danes nenavadno požuril. Kaj mu je početi? V odločilnih trenutkih pridobi človek skrajno odločnost. Kolčo je zakričal z obupnim glasom:

»Umaknite se mi, ljudje božji, umiram, umiram! duša me zapušča, mati predragal!« in pri tem je jel ljudi, stoječe pred njim, mladiči po hrbtih. Pri takem kriču je sleherni, vdarnjen od zadaj, se z velikim trudom umaknil, da je pustil naprej nesrečnega umirajočega slepca: nihče si ni želel, da bi mu na hrbtu izdihnil dušo. Na ta način je Kolčo na pol mrtev dospel do stola, kjer je sedel Ognjanov. Našel ga je, ne vprašajoč nikogar, takšna čudna je moč nagona onih ljudi, ki ne vidijo. S popolno varnostjo je otipal ondi sedečega in ga vprašal z zamolklim glasom:

»To ste vi, kaj Božjo?«

»Kaj hočeš?« vpraša Ognjanov.

»Skloni se!«

Ognjanov se sklonil k njemu, k njegovim ustam in ko zopet dvigne glavo, bil je bled. Trenutek je premišljeval. Grozno napete žile na njegovih sencih so pričale o silnem njegovem duševnem delu.

Zopet se je sklonil in pošepetal nekaj Kolču.

Potem je šel iz klopi, jel se porivati naprej ter zginit v gneči ljudi, čakajočih pred oltarjem na sv. obhajilo.

V tem hipu so se stranska vrata odprla in pop Nikodem s hostijo v roki je oglaševal: »S strahom božjim« in cerkev se je jela prazniti.

Krdelo ljudi, slično močnemu valu, se je

DNEVNI PREGLED.

Dr. Bogumil Vošnjak — docent zagrebskega vseučilišča. Hrvatski uradni list »Narodne novine« objavljajo uradno naredbo, da je ban Cuvaj na predlog proforskega zbora pravo in državoslovne fakultete kraljev. vseučilišča Franca Josipa I. v Zagrebu podelil vsem legendi na juridični fakulteti iz splošnega državnega prava. — Zagrebški »Obzor« piše o ti podelitvi pod nadpisom »Slovenski učenjak na našem vseučilištu: Dr. Bogumil Vošnjak je Slovenec in eden predstavnikov mlade slovenske učenjske generacije, ki se zbira okoli revije »Veda«, kateri je tudi on urednikom. V dobi ko slovenski narod pripravlja po tujih vseučiliščih svoje mlade učenjake za svoje bodoče vseučilišče, ki se mora ustanoviti v dogledni bodočnosti, nas veseli, da more nuditi tudi naše vseučilišče temu vrednemu sinu bratskega slovenskega naroda prilike, da se pripravljajo za svoj bodoči vzvišeni poklic.

Željniške vesti. Za uradniška aspiranta sta imenovana Adolf pl. Hillmayer v Trstu in Ivan Janežič v Kranju. Premišljeni so: Vavclav Milost, revident ravnateljskega oddelka št. 8 v Trstu v Split, kjer se mu izroči vodstvo skladišča. Stanislav Legat, asistent v Gorici na postajo Podnart-Kropa; Henrik Rebolj, oficijal in postajenačelnik v Ajdovščini, v Ljubljano kot blagovni blagajnik; Josip Obos, asistent in postajenačelnik v Kanfanaru, v isti lastnosti v Ajdovščini; Franc Ambrož, asistent v Gorici, na postajo Trst. Na novo so vstopili kot volonterji: Bogomir Mozešič v Podbrdu, Emil Košiček v Hrpeljah, Leon Bakšič na Bledu, Marcel Hočevnar v Pulju.

Dr. Niko Zupanič naš rojak Belokranjec, sedaj kustos kraljevega narodnega muzeja srbskega v Belgradu dobil je od ministrstva prosvete dvomesečni dopust, da prepotuje evropsko Turčijo v svrhu zgodovinsko-etnoloških in antropoloških študij balkanskega poluotoka. Dr. Zupanič je izdal v izdanih kr. srbske akademije že več nagrajenih študij o svojih antropoloških raziskavanjih ter je priznan strokovnjak v svetovni znanosti! Svojemu rojaku želimo največji uspehov!

Na današnji živnozdravniki visoki šoli so bili dne 16. marca promovirani živnozdravniki Josip Kodre, Nace Slajpah in Peter Škofič, starejšina »Akad. društva slov. veterinarjev«. Čestitamo!

Klerikalci in odpravljani prazniki. Včerajšnji dan je imelo mesto popolnoma prazniško lice, videlo se je pač, da tudi Slovenci drže več na državne odredbe kakor na papeževe dekrete. Celo najhujši klerikalci iz »Kat. tiskarne« so posvečevali odpravljani praznik, tako da Slovenec včeraj ni izšel. Samo pasar Kregar je spoštoval papežev dekret in pustil ves dan delavce delati; za njega je pač papeževa odredba več nego državna; zato pa ima tudi tako smolo, da se bo moral pred celjsko poroto zagovarjati!

Beg črnogorskih »revolucionarjev«. Vsi javnosti je v spominu še oni škandalozni bombni proces na Cetinju, ko so razni agentje naenkrat izvolili zvezu črnogorskih revolucionarjev, ki nameravajo baje ubiti kralja — takrat se knjaz — Nikito in proglasiti republiko. Ti revolucionarji so bili člani črnogorske narodne napredne stranke, ki je borila odločen boj proti nasiljem in absolutizmu knjaz Nikite. Polovili so vse te upornike in jih postavili pred sodišče; za pričo pa je najel knjaz Nikita zloglasnega avstrijskega špijona Gjorgia Nastića, ki je pred sodiščem izpovedal, da je on posredoval, da so dobili črnogorski zarotniki celo zalogo bomb iz Srbije. Na podlagi tega pričevanja so bili vsi obtoženci — cvet črnogorske inteligence — obsojeni v dosmrtno ječo ali pa dolgoletne zapore. Med obsojenci na dosmrtno ječo sta bila tudi ministrski predsednik Radović in minister notranjih del Jovanović. Dolgo vrsto let so trpeli ti nedolžni obsojeni v podgorijskih kazematah; sedaj pa prihaja iz Kotora zaupno poročilo, da se je posrečilo deseterici Nastićevih žrtev — med temi tudi Jovanoviću — pobegniti iz podgorijske ječe, odkoder so prebegnili čez mejo v turško selo Tuzza. Beg se je izvršil že 12. t. m. ponoči, a črnogorske oblasti to tajno prikrivajo! Želeti je le, da se ta vest potrdi, da slučaj vsaj nekoliko ublaži

posledice Nastićevih laži in Nikitičnega nasilja!

Za žensko volilno pravico. Na prvem splošnem avstrijskem shodu za žensko volilno pravico je govorila v imenu Slovenk in »Splošnega ženskega društva« ga. dr. Ferjančičeva govorila je slovensko in razvila zgodovino slovenskega ženskega gibanja. Izjavila je, da se bo slovensko žensktvo z vsem navdušenjem borilo za doseg ženske volilne pravice in to aktivne kakor tudi pasivne.

— **Pet let boja za narodne pravice.** Hrv. Pokret podaja v včerajšnjem uvodnem članku pregled boja zadnjih pet let in prihaja do zaključka, da vkljub vsem krivicam, ki se danes gode na Hrvaškem, more vsak človek videti, da tekom teh petih let ni padla sila hrv. naroda, ampak da se je okrepila. Posebno važno pa je, da narod spozna bolj in bolj, da se mu proti njegovi volji ne more goditi krivica in da je vlada prisiljena odnehati. Narod čuti, da krivičniki omagujejo, da ponehujejo, in to je važno, kajti v tem prepričanju lahko Hrvati pričakujejo nadaljnjih bojev.

Velik dar za zrakoplovbo. Rensko vestfalska elektrarna je darovala nemškemu vojnemu ministru 100.000 mark, s katerimi naj se podpirajo poskusi za zrakoplovci, ki bodo imeli v bodoči vojni največji pomen.

Operni pevec Carusso obsojen. Kakor je znano, je gospodična Ganelli tožila slavnega opernega pevca Carusso, za to, ker ji je obljubil zakon, pa ni obljube držal. Zahtevala je odškodnine 250.000 lir. Milansko sodišče je priznalo, da je Carusso kriv in vreden kazni, toda rimsko pravo nima nobenega paragrafa, po katerem bi bilo mogoče Carusso zaradi takega težkega pregreška obsoditi. Tako je bil Carusso obsojen, ne da bi moral plačati ali prestat kako kazen.

Ženski shod za žensko volilno pravico, ki se je vršil te dni na Dunaju ima še poseben namen v tem, ker je na njem nastopalo slovensko žensktvo z referati v svojih narodnih jezikih. Zahteve žensktva glede volilne pravice se presojajo z raznih stališč različno. Gotovo je, da bi pri nas ženska volilna pravica pomenila še večje število klerikalnih glasov, ker bi nahujškano žensktvo volilo z duhovščino. Vkljub temu mora vsak moderen človek priznati opravičenost ženske volilne pravice. Skupna akcija avstrijskega žensktva bo imela ta uspeh, da se za vprašanje čimdalje bolj zanimamo, ker je vsak dan važnejše. Kako se da tudi ženo politično izobraziti, kaže nam gibanje češkega žensktva. Organizacija Čehinj je tudi dosegla, da je imel ženski shod na Dunaju mednarodni značaj, ker so na njem nastopale zastopnice žensktva kot zastopnice narodnosti. Treba bo tudi pri nas močnejše ženske organizacije.

Skrivnostni napadi. V noči od nedelje na ponedeljek so se zgodili na Dunaju trije prav skrivnostni slučaji. Rešilna postaja je morala posredovati trikrat na telefonični poziv in to vselej na istem prostoru. Trikrat je bila namreč poklicana v teku treh ur v XI. okraju v ulico Hadik, kjer je vselej pred hišo št. 130 našla smrtnoranjena človeka. Prvič je dospela rešilna postaja na lice mesta ob pol polnoči in našla na tlaku že skoro izkrevavega 28 letnega delavca Lavatića; obvezali so ga in prepehili v bolnico, dobil je odzadaj sunek z nožem v hrbet ter so na ranjena pljuča; ob četrtna dva je bila rešilna postaja drugač poklicana na isto mesto in tam našla 25 letnega kleparja Senka z globokim ubodljajem v desnem boku; tudi tega so pripeljali v bolnico. Ob poltrih pa je bila rešilna postaja avizirana v tretjici in to na ravno isto mesto, kjer je zopet našla 24letnega delavca Nedmüllerja z ubodljajem nad levim očesom in levim ušesom. Policija je že takoj po drugem slučaju napravila lov na neznanega in tajinstvenega napadalca, a niti tretjega napada se ji ni posrečilo preprečiti. Vsi ranjenci pripovedujejo, da jih je od zadaj napadel brez vsakega povoda še dosti elegantno oblečen neznan človek s črno brado, svršnikom, mehkim klobukom in črn. hlačami. Policija je mnenja, da ima posla s kakim nemoralnim človekom. Doselej pa se ji še ni posrečilo zadobiti najmanjšega sledu za razrešitev teh skrivnostnih slučajev!

Kake sposobnosti mora imeti župan? V neki vas na Bavarskem je bilo treba voliti župana, bilo je mnogo kandidatov, tako, da je bila odločitev za gospode občinske svetovalce

precej težka. Med kandidati pa je bil tudi neki bivši oficir, ki je služil nekaj časa v nemški afriški koloniji. Ta je razposlal na občinske svetnike prijazna pisma, v katerih priporočal sebe kot najsposobnejšega kandidata. Da ima sposobnost za župana, izpričuje že dejstvo, da mu je svoječasno vojaška uprava tudi zaupala čuvanje velikega proviantskega transporta, v katerem je bilo 110 volov, 40 konj in oslov in okoli 400 telet! In ta mož je bil izvoljen županom! Na Kranjskem bi pa bil izvoljen še državni poslanec, ako bi kandidiral na klerikalnem programu!

Ponarajeni deset- in petdesetkronski bankovci so se razširili po mnogih krajih države. Oboji se razločujejo od pravih, da je njih izvedba površna in zamazana in da jih je pri nekoliko natančnejšem pogledu lahko spoznati od pravih. Zato pozor!

Nesreča pri Trzebiniji. Doselej je vložilo toliko ponesrečencev, ki so se poškodovali pri železniški nesreči, prošnje za odškodnino, da znašajo njih zahteve 1.300.000 K.

Štajersko.

Odborova seja celjske sokolske župe se je vršila v Sokolskem domu v Celju v nedeljo 17. t. m. Zastopana so bila skoraj vsa društva. Predsedoval je podstarosta brat dr. Stiker iz Brezice. Za javnost najvažnejši sklep je, da se vrši dne 4. avgusta t. l. župni zlet v Trbovlje, kjer se isti dan slavnostno razvije prapor trboveljskega Sokola. Župna tekma pa se vrši v nedeljo dne 8. septembra v Celju.

Slovensko obrtno društvo v Celju je imelo svoj občni zbor v nedeljo dne 17. t. m. v Narodnem domu v Celju pod predsedstvom g. Rebeke. Po običajnih odborovih poročilih se je razvil razgovor o spodnje-štajerskem obrtnem shodu. Sklenilo se je, da se tak shod skliče v Celje in sicer na binokstni ponedeljek dne 27. maja 1912. Za dnevni red so določeni doselej sledeči referati: 1. Obrtna organizacija. 2. Škodljivci obrti. 3. Posredovanje javencev in pomočnikov. 4. Ustanovitev mojstrske bolniške blagajne. 5. Obrtni shod v Celovcu leta 1911. 6. Obrtništvo in karteli. 7. Trgovsko obrtna zbornica za Spodnje Štajersko. Društvo pripravlja tudi ustanovitev zveze spodnještajerskih obrtnih združenj in so ta dela ob prizadevanju društvenega odbora in g. Zupanca iz Laškega trga zelo napredovala. — V odbor so bili izvoljeni sledeči gg.: Rebek, Vinko Kukovec, Bevc, Černe, Čretnik (St. Jur. o. j. ž.), Zupanc (Laški trg), Bursik in Sinkovci; namestnika gg.: Strelec, Martin Kolšek, Anton Jošt, preglednika računov gg. Lukas in Dobravec. Pri slučajnostih se je razvil še jako zanimiv razgovor o potrebi obrtne organizacije in o obrtni razstavi v Mariboru.

Celje: (Iz trgovskih obrtniških krogov). Spominjam se časov, ko je blagopokojni dr. Dečko opravljal takorekoč prve slovenske obrtnike v Celje in ko je začela rasti narodna probuja — ideja po samoosvojitvi — ko so se ustanavljala narodna, obrtna in druga društva, v katerih naj bi se zbirali Slovenci, da tam dobivajo poduka, da se krepe v narodnem pogledu, ter črpajo energije za neizprosno boj proti nasprotnikom, kateri imajo zaslambo tudi pri Slovencih — česar naši obrtniki nimajo. Te naše slovenske organizacije so imele tudi uspeh in danes imamo v Celju zastopane vse panoge obrtne, kakor tudi trgovskega stanu, tako da bi lahko vsestransko izvajali geslo: Svoji k svojim! Žalibog pa toliko vsa predavanja in pisarjenje po časopisih, slovenska reklama itd. ni imela pri javnosti tega uspeha, kakor bi moral biti. Naši obrtniki, naši trgovci so močje na svojem mestu, da se zamorejo uspešno postaviti v bran konkurenci naših narodnih nasprotnikov! Priprostemu ljudstvu vedno pripovedujemo in pripovedujemo — ga vabimo v sloven, trgovine, gostilne, delavnice itd., a inteligenca — katera bi morala v prvi vrsti dajati dober vzgled — ona zahaja več k nasprotnikom kakor pa priprosto ljudstvo. Pred nekaterimi dnevi čitali smo v slovenskih časopisih, da so slovenski kapucinci pustili slikati novo cerkev po nemških nacionalnih slikarjih; te dni ravno se dela na slovenski okoliški šoli nov strelovod, katerega postavlja nemški obrtnik. Slovenske obrtnike in trgovce se sili v vsa slovenska društva kot redne, podporne in izvrševalne člane — ti vzdržujejo na-

ša slovenska društva — kadar pa je kakšno delo — takrat pa se slovenskih obrtnikov niti ne pozna — in si morajo ti svoj kruhek iskati zunaj mesta — kjer je delo spojeno z večjimi stroški — in razumno naš obrtnik manje zasluži. Gospoda, tako ne more iti naprej! Temu treba narediti enkrat za vselej konec.

Nemške sitnobe. V Ljubnu na Gornjem Štajerskem je rudarska visoka šola. Ker smo v Avstriji, bi sodil človek, da je avstrijska, a Nemci pravijo, da je nemška in da Slovani na njej nimajo ničesar opraviti. Ker je proforski zbor dovolil, da smejo slovanski dijaki imeti tudi svojo naznanilnico v prostorih te šole, nastal je vihar med nemškimi nestrpnosti in 14. t. m. so imeli shod, na katerem so izjavili, da ne bodo priobčevali na svojih tablah nobenih obvestil, dokler ne izginejo slovanske naznanilnice. Nemški dijaki mislijo, da bodo ustrahovali vse profesorje in da bodo komandirali na šoli, kot se bo njim ljubilo.

Nesreče. V premogokopu v Trbovljah je zmečkalo rudarja Ivana Drnovška, da bo zgubil roko. — Rudar Rupert Kovačič se je usekal v nogo s sekiro in se težko poškodoval. — Rudarja Jakoba Matka je zadet lesen brun in ga nevarno ranil. — Ravno tako se je ponesrečil rudar Mihael Fabijan, ko je skladal les.

Utonil je 43 letni delavec Jožef Gumzej iz celjske okolice.

Prijeli so v Zagrebu 21 letnega Jožefa Všeničnika iz Kapele pri Brezicah. Zasedevalo ga je sodišče radi posilstva in poskušene-ga ropa.

Orožnik ustrelil orožnika in sebe. Ob štajersko-ogrski meji sta službovala dva orožnika, na štajerski Krajtenic, na ogrski Sali. Oba sta ljubila eno dekle. Ko sta prišla te dni na patrolji skupaj sta se sporekla. Sali je stopil kakih sto korakov proč in ustrelil Krajteniča in ko se je zavedel svojega čina, še sebe.

Veliko jajce. V Hochstrasnu na Gornjem Štajerskem je znesla neka kokoš 106 gramov težko jajce. Kokoš je že precej v letih.

Trst in Primorje.

Okoličanske tobakarne v Trstu opozarjamo, da lahko naroče »Dan« tudi direktno iz Ljubljane, če jim je preveč odrok ga prejemati od glavnega založnika v Trstu. Nekaterim je to tudi predalet, zato bi bilo bolje, da si ga direktno naroče iz Ljubljane. List je dotiskan ob 3. uri zjutraj in je že ob en četrtn na 7. zjutraj v Trstu. Tržaške odjemalce pa opozorjamo na inserat o tobakarnah v Trstu, kjer imajo »Dan« v prodaji.

Hajdrihov spomenik na Proseku. O 25letnici pevskega društva Hajdrih, je bila sprožena misel, da bi se postavil Hajdrihu na Proseku doprsen spomenik. Hajdrih je bil učitelj petja na Proseku in je oral glasbeno ledino med proseškimi Slovenci. Sad njegovega plodonosnega dela je uspeh pevskega društva »Hajdrih«, ki je ravno ob 25letnici pokazalo se v vseh vrstah muzikalne izvežbanosti. Hajdrih je komponist znane veličastne skladbe »Jadransko morje« in če kje, je na Proseku, kjer so mu tekale najplodonosnejše ure njegovega dela — prostor, da mu postavijo spomenik.

Noge so polomili in glavo zdrobili so v Bujah v Istri nekemu ciganu njegovi tovariši, nato so ga vrgli v obcestni jarek. Zapri so Ivana Poropata, ki se je najbolj pehal za smrtno nesrečnikovo.

Slovenske in hrvaške napise so potrgali raz hiš v Pazinu, hiše pa ometali s tinto Italijani zaradi porotniške liste v Trstu, češ da je v njej preveč Slovencev in Hrvatov. Tudi šolo Ciril-Metodove družbe so vso poškodovali. Poklicali so orožnike, da napravijo mir in red.

PROSVETA.

Slovensko gledališče. Včeraj popoldne se je ponovila drugič Etbin Kristanova socialna drama »Tovarna«. Upriporitev je bila dosti boljša še nego pri premijeri, tako da so posameznosti dela prišle še do večje veljave. Moč vsega dela leži v ensembelskih nastopih, ki se v njih vidi, da je polagal pisatelj vanje ves svoj trud in vso važnost. Delo nima svojega junaka v osebi, predstavniku teh ali onih načel, junak dela je ona masa iz tovarne, junak

mora človek, ki je težji kot zrak, se dvigniti, plavati čez hribe in doline in srečno prispeti zopet na trda tla.

V tem mi prinese delavec velika očala, kakršne imajo avtomobilisti. Drugi zopet mi ovijejo glavo s sivim trakom tako, da se mi vidi samo še ustnice in nos. Tako opremljen se spomnim svojega kapitana. Ta sedi že na zrakoplovu in poskuša, če aparat dobro deluje. Veli mi vstopiti. Precej nerodno prispem k svozemu sedežu. V glavi mi roje misli, ki si jih ne morem izbežati. Vedno mislim na svoje stariše, na sestre, na znance in prijatelje, ki so od mene tako daleč oddaljeni. Če bodem na tem polju tukaj iz visočine padel na zemljo in se ubil, potem bodo časopisi moje ime črno natiskali.

Ravnatelj daje znamenje, da je čas začetni. Pozor! Hočeva poskusiti! Aparat deluje. Život in udje ptice se tresejo. Takoj zletimo v zrak. Pozor! Aparat močnejše deluje, šumi, da bi postal človek neraven. Izpustite! Železni ptič (zrakoplov) orje zemljo, da leti črna prst na vse strani. Vedno hitreje! Kmalu pa neha ta neznosna vožnja in kmalu začutim mirno delovanje aparata. Le motor šumi. Ko se ozrem na zemljo, zapazim, da se že dvigava. Zemlja se nam oddaljuje. Množica burno ploska in pošilja tisočere pozdrave v višave. Kmalu tudi teh glasov ne slišim več. Moj kapitan sedi spredaj. Nepremično gleda naprej. Pred sabo ima pritrjen motor na katerega ostro pazi. Sedaj sva sama tu gori, tu v neizmernem zraku in lahko sva ponosna, da gledava dol na one zemeljske mravljinice. Aroplan se vije počasi v velikih ovinkih proti Lipskemu mestu. Že od daleč zapazimo hišice in stolpiče. Mesto je podobno kakim otroški igračam.

Šerif-aga je stal osupnen.

»Kaj to pomeni, pop?«

»Nikjer ni mojega kužuha, ne »kalimav-ke«, ne očal,« reče pop ves začuden.

»Nu, on ti je vkradel!« odvrne Šerif-aga izgledajoč kot človek, ki je bil odkril neko veliko reč.

»Škoda tratiti besed. Grof si je oblekel »raso (duhovsko obleko), del si kučmo na glavo in tako spreoblečen šel vun, ne da bi ga bili mi spoznali,« je pojasnjeval pandur.

»Gotovo bo temu tako«, pritrdi pop — dokler sem imel opraviti z obhajilom, mi jih je nekdo vkradel.«

»Tako je, jaz sem zagledal pri durih nekega popa z modrimi naočniki«, pritrdi eden izmed zaptijev.

»A ti ga nisi zgrabil, ti tepec!« zakriči nanj predpostavljani.

»A odkod bi mogel si domisliti? Saj ni smo prežali na popa, marveč na navadnega človeka«, se je opravičil zaptij.

»Tako torej je to bil on; strela ga udri!« spregovori baj Mial; torej se je radi tega tako zvil, da sem mu videl samo očala... Lastni oče bi ga ne bil spoznal...«

Med tem je nekdo močno potrkal na dur, Šerif-aga ukaže odpreti.

Vnideta Filčo pandur in davkar.

»Šerif-aga, grof je v pasti!« zakliče Filčo.

»Skril se je v ženskem samostanu, videli so ga«, doda davkar.

»Urno v samostan!«

In zares vsi popihajo ven.

XXVI.

Neprijeten obisk.

Z nekoliko skoki dospo redarji k samostanski vratom. Šerif-aga pusti ondi dva stražnika z golimi sabljami in pripravljenimi revolverji.

»Ne pustita nikogar ne noter ne vun!« je zapovedal ter planil z ostalimi na dvorišče.

Njihov vhod je napravil v samostanu veliko zmešnjavo ter raznesel strah in zbeglost po vseh celicah. Redovnice so jele vrisati ter so se razbežale po »čerdakih«, za njimi so vrisali gostje, nastal je krič, šum in nerazumljiv nemir. On-baši je zaman namigaval redovnicam, naj se ne bi plašile, krič je nekaj po turški, česar pa nihče ni razumel in tudi nihče ni poslušal. Med tem so zaptiji polovili vse pope, kar so jih ondi našli, kakor tudi vse one ljudi, ki so imeli naočnike, dasi-ravno ne baš modre; da vjeli so tudi dva samo radi tega, ker sta se imenovala Bojčo in ju zaprla v eno sobo. Med njimi tudi Kandova in Brzoteka. Poslednji je bil zares opočen z velikim opravičenjem od strani on-bašija, kaj-ti jetnik ni bil raja, marveč podložnik avstrijskega cesarja... Kandov, stoječ pri oknu, je ugovarjal proti temu sramotnemu napadu na njegovo prostost ter je bil vsled jeze vso noč brez sebe; njegovi tovariši so se obnašali mirnejše, poznavačijo dobro turški nered.

»Ti, Kandov, še niti skozi plot nisi videl Turkov,« mu reče neki pop.

»Nu, to je nasilje, svojevolja, protipostavnost!« je kričal dijak.

takrat, ko razbije šipe, ko prosi, ko klobuje. Dvojno dejanje, ki ga pisatelj razvija v svojem delu in pusti tudi odprto ne dviga junakov, ki bi se dvignili nad ostalimi, dejanje vodijo naprej mase. Ako je torej konec dejanja odprto, da pusti fantaziji prosti tek, ni bilo treba značiti pisatelju tudi konca svojega junaka, vsakdanje življenje, vsakdanji dogodki nam razlagajo psihologijo in tragiko teh mas, ki žive v vednem boju! Ako je pisatelj hotel doseči ta utis, dosegel ga je in uspeh! — Gledališče je bilo samotno prazno, jasen dokaz, kako žalostne so naše razmere, kako neizmeren malomarnost se polasča našega občinstva. — Zvečer se je pel petič v sezoni »Dijak prosjak«. Gledališče je bilo tudi slabo obiskano.

Glavno skupščino Matice Slovenske je pozdravil njen častni član, znameniti romancier Ljubomir Babič Gjaljski s sledečo brzojavko: Pozdravljam skupščino slovenskih matičarjev, želeč obilo žetve slovenski knjigi v korist narodnega ujedinjenja Jugoslovancov.

DRUŠTVA.

Društvo uslužbencev mestnega užitninskega zakupa v Ljubljani ima v nedeljo 24. marca v gostilni pri Novem svetu na Mar. Terezije česti svoj II. redni občni zbor. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročilo odbora. 3. Poročilo preglednikov. 4. Volitve. 5. Slučajnosti. Na praznik 25. marca je 1. izredni občni zbor ravnatelj z enakim dnevnim redom, izvzemši točko 4., za one člane, ki so službeno zadržani udeležiti se rednega občnega zbora. Začetek zbora ob 10. uri dopoldne. Odbor vabi tem potom vse člane, da se zbora zanesljivo udeležijo.

Pomočniški zbor obrtne zadruge na Bledu ima svoj občni zbor dne 24. marca t. l. v prostorih hotela Mangart na Rečici ob 3. uri popoldne.

Slov. akad. društvo »Ilirija« v Pragi izvolilo si je na petem občnem zboru dne 14. t. m. za letni tečaj sledeči odbor: predsednik: iur. Vanc Radej; podpredsednik: pharm. Fedor Gradišnik; tajnik: iur. Mirko Gorišek; blagajnik: iur. Ivan Menobavič; gospodar: pharm. Dragotin Ostan; knjižničar: iur. Fran Radej; arhivar: med. Zvonko Janežič; revizorja: iur. Milan Makar in Ivan Volčič.

Velika nesreča v rovih pri Tagauroku.

(53 mrtvih, nad 100 zasutih.)

V podzemskih rovih pri Tagauroku je eksplodiral plin. Posledice eksplozije so bile strašne 53 ljudi je bilo na mestu mrtvih 23 težko ranjenih, nad 100 ljudi je še zasutih pod zemljo. Rešilna akcija je bila takoj na mestu in dela že tri dni neprestanoma, da bi rešila ponesrečence. Rovi so last neke ruske akcijske družbe, ki ima v svoji lasti tudi nekaj premogokopov in petrolejskih vrelcev. Rov, v katerem se je zgodila eksplozija, se imenuje »Italianta« in spada med najbolj nevarne rove v celem revirju. Kako je eksplozija nastala se ne ve. Rešilna akcija je zelo težka, ker ni potrebnih priprav. Zato mnogo ljudi ne morejo rešiti in bo število mrtvih najbrže še mnogo večje. Ravnatelj rovoj je takoj prišel na kraj nesreče, a tam se mu je napovedala aretacija. Akc. družba je to storila, ker se je bala nemirov med delavstvom. V zadnjih treh letih so bile tri eksplozije v tem rovu. Delavstvo je zelo razburjeno ker baje ni bilo nikakih varnostnih priprav.

Zvita sleparka.

Dne 15. t. m. so v Pragi prijeli neko rafinirano žensko, Matildo Konbovo, ki si je izmislila poseben način, s katerim je hotela slepartiti razne tvrdke. Stara je že 47 let torej že onstran »nevarne starosti«, toda še je hotela živeti.

Mlada vdova.

Neki list v Litomerichah je prinesel med drugimi inserati pred nekaj časom tudi tale vabljivi oglas. Mlada, lepa, bogata vdova po tovarnarju se želi poročiti z možem lepe zunanosti iz višje družbe. Laskave ponudbe na naslov »Mlada vdova« naj se pošljejo na inšerativni oddelki lista. Ta inserat je čital marsikdo in marsikdo si je misli, kako bi bilo lepo, ako si pridobi srce mlade vdove in bi živel pri njej veselo dobro življenje. Mlada vdova je

Motor deluje močneje. Hitro, kakor spuščena pušica iz loka letimo dalje. Ostri veter, ki nas nadleguje, postane močnejši. Skrivljena roka, ki krčevito drži žice, postane trda in pri vsakem gibanju zabolijo prsti, ker se je kri skoraj že strdila.

Zemlja postaja bolj in bolj nerazločna. Reke mesta, hribovi, ravnine, nimajo nič skupnega. Vse se vidi tako, kakor da ne bi bila zemlja ena celota.

Svetle je nebo nad nami in solnce veliko mirno plove dalje. Zdaj! Moje oči ne bodo višje pripeka na naš hrbet in na naš aparat. Pod nami zapazim sedaj drug eroplan. Njega krmar dele več kaj tak pretresljivega in groznega. Veter, ki je sedaj močnejše pihati, je pod nami letajoči areroplan prevrnil in avijatik pade iz višine kakih 500 metrov na zemljo. Nisem hotel gledati te drame. Naenkrat — trenutni suhek, en pok — motor neha delovati — en migljaj skozi ude celega zrakoplova — aparat naglo pade nizdol, tako, da se nehote, močnejše primem za žico ki jo držim. Kaj se je zgodilo? Motor se je pokvaril. Zrakopil, je prišel iz svojega ravnotežja. V tem trenutku se je kapitan urno zasukal na nasprotnostran in počasi, pa gotovo je začel aeroplan padati. Niti minuta ni minula in motor je zopet začel delovati. Počasi se zopet vpenja zrakoplov v značne višine, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo. Kot kinematografske slike, tako se tudi sedaj spremenjajo slike pred mojimi očmi. Sedaj letiva čez Lipsko mesto! Čez Ivaninpark, iz katerega se, kakor

dobila res tudi mnogo ponudb, najbolj pa ji je ugajal lep mlad častnik, ki je ob enem s ponudbo poslal takoj tudi svojo — podobno.

Priprave za svatbo.

Vdovi je bil častnik zelo všeč, častniku pa pa se je zdela mlada vdova nekoliko prestara, toda tolažil se je, da mu bo njeno premoženje pomagalo, da si lahko poišče radosti tudi drugod, ako je bo doma premalo. Vdova se je kazala zelo bogato in je vedno povdarjala, da je še posestnica tovarne. Njen nastop je častniku ugajal; bila je celo fina dama. Zato sta sklenila, da se čim prej poročita in sta odšla v Prago kupovat vse potrebno za bližnjo svatbo.

Dobra firma.

Vdova je bila oblečena v zelo drago obleko, da se ji je na vsem poznalo, da je bogata in da je član višje družbe. Tudi častnik je stopal ponosno poleg nje. Nastanila sta se v Pragi v hotelu prve vrste in potem sta šla po trgovinah. Vdova je naročila n. pr. pri eni trvdki kočijo za 680 K, pri drugi konje za 4000 K, drugod perila za 800 K itd. Sploh bila je dobra firma. Povsod so jo bili veseli, saj je bila bogata in ženin častnik ji je dajal še večjo veljavo. Seveda je vdova povsod pustila le svoj naslov kot posestnica tovarne in ni plačevala v gotovem. Pa kdo danes takoj v gotovem denarju plačuje. Kredita je mnogo, kdor hoče imeti odjemalce, jim mora dati na kredit. In kdo bi ne zaupal bogati vdovi.

Nezaupljivost

je včasih dobra stvar, posebno za one, ki dajejo na upanje. Neka firma ni hotela takoj odpustiti blaga na naznačeni naslov, ampak se je hotela prepričati, kdo je ta posestnica tovarne. Zato je poslala človeka v hotel, kjer so povedali, da živi vdova zelo razkošno, da pa najbrže ni bogata in da se je zapisala tudi v knjigo z drugim imenom, namreč Marija Vankova.

Trgovca je stvar takoj naznanil policiji, ki je posegla vmes in je takoj izprevidela, da vdova ni posestnica tovarne ampak zvita sleparka, ki je s svojim nastopom hotela prevartiti firme in potem pobegniti. Sodi se, da je imela Matilda Konbova velik načrt, po katerem bi bila lahko odnesla lepe svote. Vse je bilo šele v začetku, naročila si je kočijažo in se je najbrže mislila potem voziti v kočiji, da bi imela več kredita. K sreči ji je policija prišla prej na sled, predno je mogla svoj načrt izvršiti. — Ko je častnik zvedel, kaj se je zgodilo je takoj pobegnil iz Prage, in je pisal oblastim, da je bil le žrtev nevarne igre in da ni vedel, da ima opraviti s sleparko.

Sodi se, da ga je hotela Matilda Konbova imeti le za parado, da bi ob njegovi strani imela več kredita.

Policija je Konbovo izročila sodišču, kjer se bo zadeva pojasnila in se bo razkril cel njen načrt.

Najnovejše vesti, telefonska poročila.

ZMAGA SLOVENSKE PRAVICE.

Dunaj, 19. marca. Kasacijsko kot vrhovno sodišče je razveljavilo ukrep tržaškega deželnega sodišča glede razpusta tržaške porote! Po razlogih kasacijskega sodišča, je bil korak tržaškega sodišča popolnoma protizakonit! Z ozirom na to razsodbo je pričakovati, da stopi predsednik tržaškega nadsodišča Jakopič v poko.

DRŽAVNI ZBOR.

Dunaj, 19. marca. V današnji seji državnega zbora je predložil finančni minister zakonsko predlogo, po kateri naj se počasi odpravi mala loterija na številke in nadomesti z razredno loterijo. Po novi predlogi bo kmalu loterija odpravljena popolnoma takrat, ko bo državi po razredni garantiran letni dobiček v znesku 20 milijonov kron. Nato se je nadaljevala debata o brambni predlogi. Govoril je dalmatinski poslanec Juraj Biankini, ki se je ostro pritoževal nad vladno predlogo, ki ne nudi nikake olajšave za prebivalstvo primorja, ker se ne ozira na zmanjšanje službene dobe pri bojni mornarici, govoril je obširno o razmerah na Hrvaškem in končno izjavil, da bo glasoval njegov klub radi omenjenih dejstev, kakor tudi radi zlorabe vojaštva pri hrvaških volitvah proti vladnim predlogom o

kosi srebra svetijo vode ribnikov. Čez Rendutz, čez črne proge novega kolodvora, dokler ne prispemo čez Rožnodolino. Potem se obrne aparat v središče mesta. Razločno vidim mestno hišo, obkroživa jo dvakrat. Široke ulice, po katerih stopa nešteto ljudi, čez Avgustov trg, kjer ima mestna železnica postajališče, široko fronto visoke šole zapazim takoj, kjer vidim nekatere učenjake, ki mahajo z robc. Naposled izpremeni aeroplan svojo smer in leti nazaj proti tovarni. Kmalu postane otožno in pusto okoli nas. Hiše izginejo kakor krti v zemljo, samo vojašnica v Möckernigu leži še pred nami. Kmalu je tudi ta za nami in letiva čez široke poljane in temne gozdove.

Sedaj smo nevarnosti srečno ušli, ki je sedela za našim hrbtom. V daljavi vidiva še tovarno in hiše. Solnce se skriva za goro, in nam ne pusti gledati dalje iz naše višočine. Kapitan ustavi motor. V zakroženem poletu se spusti aparat na zemljo, ki postaja vsak trenutek razločnejša. Pristali smo. Ravnatelj tovarne nam čestita. Ljudstvo, ki se je v tem nabralo nas pozdravlja. Okoli nas stoji vse polno fotografov, ki mene in kapitana neprestano nadlegujejo. Nazadnje pridejo še sitni redakterji, ti pa nas obložijo z raznovrstnimi vprašanji, da postaneva popolnoma zmedena. Ko fotografi in redakterji svoj dolžnost store, pridere kakih 20 delavcev, ki naji z navdušenimi klici vzdignejo na ramena ter nesejo v triumfu v bližnjo gostilno. Drugi dan pa je moj kapitan iz višočine 700 metrov padel na zemljo in se je ubil.

brambni reformi. O stališču slovenskih klerikalcev napram vladni predlogi je govoril poslanec Pogačnik, ki je izjavil, da njegov klub smatra brambno reformo kot važno državno vprašanje, da se bo pa držal tega stališča le toliko časa dokler se ne napravi to vprašanje od kake druge strani, za politiško vprašanje. Vodja čeških narodnih socialcev Klofač je govoril proti predlogi raz češko narodno stališče in povdarjal, da je bil Khuen pooblaščen podati izjavo v smislu znane ogrske resolucije, da se je pa pozneje ta izjava zatajila, kar je povzročilo sedanjo ogrsko krizo. — Posl. Breiter je interpeliral vlado glede udeležbe dvora pri mednarodnem evharističnem kongresu, nad njegovo interpelacijo si je poslanec Gostinčar privoščil sledeči medklc: Evharistični kongres ni nikaka katoliška ampak klerikalna prireditve. Ta medklc je izval cel vihar smehu. Dalje je bila vložena interpelacija glede klerikalne propagande na srednjih šolah s takozvanimi marijanskimi kongregacijami. — Prihodnja seja jutri ob enajstih.

ČEŠKO-NEMŠKI SPORAZUM.

Dunaj, 19. marca. Jutrišnji dan je odločilen za izvedbo češko-nemškega sporazuma. Jutri se vrše končna pogajanja, katerih se udeležijo češki cesarski namestnik knez Thun in minister za notranja dela Heindold.

POTOVANJE NEMŠKEGA CESARJA.

Berlin, 19. marca. Potni načrt nemškega cesarja se je v zadnjem trenutku spremenil, cesar odpotuje šele v ponedeljek zvečer iz Berlina, na Dunaj dospe v torek zjutraj, kjer ostane ves dan pri avstrijskem cesarju, nato se odpelje v Benetke, kjer se sestane z italijanskim kraljem. Iz Benetk gre na Brionske otoke, kjer obišče avstrijskega prestolonaslednika, odtod se pa odpelje na otok Krf.

ZA ŽENSKO VOLILNO PRAVICO.

Dunaj, 13. marca. Ministrski predsednik grof Stürgkh je sprejel danes deputacijo prvega avstrijskega kongresa za žensko volilno pravico, v kateri je zastopala Slovenke gospa dr. Ferjančičeva. Deputacija je izročila memorandum ministrskemu predsedniku, ki je izjavil, da priznava opravičenost ženskih zahtev, da pa vsa zadeva zahteva toliko sprememb, in da radi tega ne more vlada že sedaj izreči svojega končnega in definitivnega stališča o tem vprašanju.

KONEC NEMŠKE RUDARSKE STAVKE.

Bocum, 19. marca. Na današnji konferenci zastopnikov rudarskih uni se je sklenilo končati štrajk in začeti z rednim delom.

ŠTRAJK NA ČEŠKEM.

Most, 19. marca. Rudarski štrajk v tukajšnjih rudnikih se vedno razširja ter je pričakovati proklamiranje splošne generalne stavke.

ŽENSKA VOLILNA PRAVICA NA KITAJSKEM.

Namking, 19. marca. Narodna skupščina kitajske republike je sprejela zakonsko osnovo glede priznanja splošne aktivne in pasivne ženske volilne pravice.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo vljudo vabimo na novo naročbo, stare p. n. naročnike pa, katerim je potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času obnove, da pošiljanje ne preneha in da dobe vse številke

„DAN“

velja v Ljubljani na dom dostavljen:

Vse leto . . . K 18— Četrt leta . . . K 4 50
Pol leta . . . K 9— En mesec . . . K 1 50

V upravnistvu prejemam na mesec K 1 20.

S pošiljanjem po pošti v Avstriji velja:

Vse leto . . . K 20— Četrt leta . . . K 5—
Pol leta . . . K 10— En mesec . . . K 1 70

Za Nemčijo vse leto K 24. Za Ameriko in druge dežele vse leto 30 K.

Naroča se lahko z vsakim dnem, a hkratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziramo na naročilo. Pri reklamacijah naj se navede vedno dan zadnjega plačila naročnine.

List se ustavlja 10. dan po potekli naročnini brez ozira vsakemu, kdor je ne vpsloje o pravem času.

Upravišništvo „DNEVA“.

Celo noč odprto

Kavarna Leon

Stari trg šte. 30.

Celo noč odprto

FR. P. ZAJEC

Ljubljana Stari trg 9 Ljubljana

prilporeča kot prvi slovenski izprašani in oblastveno koncesijonirani optik in strokovnjak svoj

optični zavod.

Dalnogleda, toplo-
mere, in zraomere
vseh vrst.

Očala, ščipalnik n-
tančno po zdravni-
škem receptu.

Cenike pošiljam na
zahtevo zastonj in po-
štine prosto.

„NARODNA KAVARNA“.

Danes in vsak dan

dunajski damski orkester.

Začetek ob pol 9 zvečer. Vstop prost.

FRAN KRAPEŠ, kavarnar.

Umetni in trgovski vrtnar J. WIDER, v Ljubljani.

Trgovina cvetlic:

Šelenburgova ulica šte. 3.

Vrtnarija:

Cesta na Rožnik šte. 25.

Točna postrežba in takojšnja izvršitev vsa-
kovrstnega vezanja cvetlic. 50

Lasne kite

po 5, 7, 9 in 12 K. Barva za lasne in brado
„Neril“ od dr. Drallea v steklenicah po 2 in 4 K.
— Lasne podlage in mrežice vse vrste. — La-
sulje, brade, šminke itd. za gledališča. — Šminke
in puder za ulico, vse po jako zmernih cenah
priporoča

Štefan Strmoli, Ljubljana

Pod Trančo 1 (zraven čevljarskega mostu) izde-
lovalnica za vsa lasna dela.

Viktoria Sterniša

Ljubljana, Jurčičev trg št. 3.

Največja zaloga moških, dam-
skih otročjih in pristnih gor-
skih čevljev. Elegantna in jako
skrbna izvršitev po vseh cenah

Najpriiležnejši čevlji sedanjosti.

„DAN“ se prodaja

v Ljubljani v sledečih tobakarnah:

JUŽNI KOLODVOR, na peronu.
DRŽAVNI KOLODVOR.

BLAŽ, Dunajska cesta.

SEVER, Krakovski nasip.

PICHLER, Kongresni trg.

ČEŠARK, Šelenburgova ulica.

DOLENC, Prešernova ulica.

FUCHS, Marije Terezije cesta.

MRZLIKAR, Sodna ulica.

SUBIC, Miklošičeva cesta.

ZUPANČIČ, Kolodvorska ulica.

PIRNAT, Kolodvorska ulica.

ŠENK, Resljeva cesta.

KOTNIK, Šiška.

TIVOLI, na žel. prel. pri Nar. domu.

KOŠIR, Hilšerjeva ulica.

STIENE, Valvazorjev trg.

SUŠNIK, Rimska cesta.

UŠENIČNIK, Židovska ulica.

KLEINSTFIN, Jurčičev trg.

KRIŽAJ, Sp. Šiška.

WISIAK, Gosposka ulica.

KUŠAR, Sv. Petra cesta.

TENENTE, Gradaška ulica.

VELKAVRH, Sv. Jakoba trg

SITAR, Florjanska ulica.

BLAZNIK, Stari trg.

NAGODE, Mestni trg.

KANC, Sv. Petra cesta.

TREO, Sv. Petra cesta.

KUŠAR, Sv. Petra cesta.

PODBOJ, Sv. Petra cesta.

ELSNER, Kopitarjeva ulica.

BIZJAK, Bohoričeva ulica.

REMŽGAR, Zelena jama.

SVETEK, Zaloška cesta.

KLANŠEK, Tržaška cesta.

JEZERŠEK, Zaloška cesta.

LIKAR, Glince.

STRKOVIČ, Dunajska cesta.

ŠTRAVS, Škofja ulica.

Modistinja
Minka Horvat
Ljubljana, Sv. Jakoba trg 6
priporoča cenjenim damam vsakovrstne

== **slamnike** ==

po najnižjih cenah. Sprejema tudi vsa popravila
ter jih izvršuje točno in najceneje.

Za obilen obisk se priporoča 195

Minka Horvat.

„DAN“ se prodaja

v Trstu v sledečih tobakarnah:

Železnik, Sv. Ivan,
Trevisan, ulica Fontana,
Baje, ulica Geppa,
Lavrenčič, Vojašnični trg,
Pippan, ulica Fabra,
Bevk, trg Goldoni,
Gramaticopulo, ulica Barriera.
Rončelj, ulica S. Marko,
Rankel, ulica del Rivo šte. 22,
Brana, ulica del Rivo šte. 44,
„ ulica St. Martiri,
Bilan, ulica Covana šte. 14,
Raunacher, Campo Marzio,
Retinger, ulica Grumulo,
Schimpff, državna železnica.
Geržina, Rojan,
Može, ulica Miramar,
Magolo, ulica Belvedere,
Hreščak, ulica Belvedere,
Vivoda, Rojan,
Segulin, ulica Industria,
Sekevar, Vojašnični trg,
Schmelzer, južni kolodvor,
Ivan Treven, Bazovica pri Trstu.

Širite, kupujte in naro-
čajte „Dan“! Prijavljajte
nove naročnike!

Ker se pride dandanes pri hudi
konkurenci do denarja le potom

dobre reklame

svetujemo vsem, ki hočejo kaj ku-
piti ali prodati, ali ki iščejo službe,
da naj inserirajo v izbornem in
zelo razširjenem slovenskem ne-
odvisnem dnevniku ::

„DAN“

ker ima to inseriranje gotov uspeh.

Oglase za „DAN“ sprejema po
najnižjih cenah „Prva anončna pi-
sarna“ v Ljubljani, Frančiškanska
ulica šte. 8, katera daje radevolje
tudi vse za to potrebne informacije.

Spominjajte se družbe sv. Cirila in Meioda.

Priznano najboljšo **slovensko pivo** iz delniške pivovarne Laški trg

se toči v hotelu „ILIRIJA“.

Kavarna je vsako noč do jutra odprta.

Spomladni kostumi

za dame in deklice se v ogromni izbi v vseh najnovejših barvah, kroju
in vzbujačnega ehica po priznani nizkih cenah. —
Velika zaloga narejenih oblek za gospode in dečke ter konfekcije za
dame in deklice.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine

H. SUTTNER

Ljubljana, Mestni trg št. 25.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka

„IKO“

Cenik zastoj in poštne prosto.

Del. glavnica: **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** Rez. fond nad
K 8.000.000. K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

UČITELJSKA TISKARNA

Telefon šte. 118.

v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 8.

Telefon šte. 118.

Jan Legova knjižnica: Rape: Dane. Cena 1 K.
Slapšak: Turki pri Sv. Tilnu, ilustrovan
knjiga. Cena 1-20 K.

M. Gregorič: Otroški
oder, gled. igre za
mladino. 1-50 K.

Štupar: O prvinah in
spojinah, ilustrov.
Cena 1-50 K.

Brunet: Telovadba.
Cena 4 K.

Mešiček: Beleške iz
fizike in kemije.
Cena 40 vin.

Marolt: Zgodo-
vinske učne sli-
ke. Cena 2 K.

Vizitke

Engelbert Gangl:
Beli rojaki.
Cena vezani knjigi K 3—,
broširani K 2-60.

Kuverte s firmo

Kaj izide zopet

?

Trgovske račune

Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišjakovega
zbrani spisi I., II. in III. zvezek. Cena à 1-50 K. —
Rape: Mladini. Cena 1-50 K. — Gangl: Zbrani spisi.
I. zvezek. Cena 1-50 K.

Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za
mladino. Cena 3 K. — Besedilo k
Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.

Žirovnikove na-
rodne pesmi. I.
in II. zvezek.
Cena à 20 vin.

Bretl: Kako si o-
hranimo zobe.
Cena 20 vin.

Vse predpisane in
potrebne šolske
tiskovine.

Razni napisi na
lepenkah za
šole.

Novo! Popravljal-
na znamenja na
tabelah.

Tabela o pravil-
nem mešanju
umetnih gnojil.

Vse tiskovine za
knjižnice.

Uradne tiskovine
za županstva.

Vse najnovejše ti-
skovine za o-
brtno - nadalje-
valne šole.

Stereotipija

Litografija

Muzikalije

Založba knjig

V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš,
Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik,
Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.